

De toga-adel trekt in Nederland aan de touwtjes – en de burger heeft het nakijken

Posted on 19 november 2026 by Arie Graafland

Koning Willem-Alexander en koningin Máxima boden onlangs de leden van de Raad van State een diner aan op Paleis Noordeinde. Het was een symbolische bijeenkomst die kenmerkend is voor onze politieke cultuur.

Zoals bekend is de Raad van State zowel het belangrijkste adviesorgaan van de regering als de hoogste rechtsprekende instantie die uitspraken doet over geschillen tussen burger en overheid. Willem-Alexander is voorzitter, voormalig CDA-leider Sybrand Buma, sinds kort mentor van het kabinet-Jetten, is vicevoorzitter.

Toga-adel

De leden van de Raad van State worden niet gekozen, maar – net als bijvoorbeeld commissarissen van de koning en burgemeesters – benoemd bij koninklijk besluit

(KB). Zo bezien past de raad in het idee van de Franse toga-adel.

Om te zien wat dat betekent, moeten we even terug naar het Frankrijk van de zeventiende en achttiende eeuw. Destijds waren zogenoemde *cabals* belangrijk: kleine, gesloten groepen van mensen die in het geheim samenwerken om invloed uit te oefenen, macht te verkrijgen of eigen belangen te behartigen.

De huidige *cabals* zijn anders dan toen. Het zijn nu eigenlijk donuts, want anders dan in het toenmalige Frankrijk is er geen koninklijk centrum meer, en zeker geen centrum met een absoluut vorst als Lodewijk XIV.

Maar de fijnmazige netwerken eromheen bestaan nog wel. Je bent geen lid, je naam staat niet geregistreerd en je betaalt geen contributie. Het is geen politieke partij, maar de interne structuur is wel ten diepste politiek. Een tweedejaars student antropologie met XR-affiniteit en SER-voorzitter Kim Putters kunnen tot dezelfde *cabal* behoren, al weten ze het niet van elkaar.

Een paar jaar geleden besteedde *Wynia's Week* aandacht aan de Amerikaanse schrijver Joel Kotkin https://www.wyniasweek.nl/onze-nieuwe-machthebbers-dragen-jeans-t-shirts-en-hoodies/, die een boek schreef over het zogenoemde 'neo-feodalisme': een nieuwe politieke, juridische en culturele elite die gekenmerkt wordt door *Gesinnungsethik.* Volgens de klassieke definitie van de vermaarde Duitse socioloog Max Weber is dat een ethisch grondbeginsel waarbij menselijke handelingen worden beoordeeld op basis van de achterliggende intenties, ongeacht de gevolgen die tijdens of na het uitvoeren van de handeling optreden.

Twee beroemde lezingen

Weber hield in 1919 twee beroemd geworden lezingen, een over *Politik als Beruf* en een over *Wissenschaft als Beruf.* In Duitsland was het destijds een chaos: de Eerste Wereldoorlog was verloren, het keizerrijk ingestort en politiek geweld was aan de orde van de dag. Linkse revolutionairen werden op straat vermoord door leden van rechtse paramilitaire organisaties. De universiteit was in handen van rechtse professoren. Het leek wel de omgekeerde situatie van nu.

Weber accepteerde dat politiek voor een belangrijk deel door emotie wordt gedreven, maar nam tegelijkertijd stelling tegen politici die hun

verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke gevolgen van hun ideeën uit het oog verloren. Dat noemde hij het verwaarlozen van hun *Verantwortungsethik*.

Onlangs schreef Eduard Bomhoff in *Wynia's Week* over de slechte prestaties van de twee grootste pensioenfondsen, het ABP en het PFZW. Bij het ABP kreeg een mislukte belegger niettemin een miljoen euro vertrekpremie mee. Bij het PFZW moest Dirk Schoenmaker weg, die vervolgens bij koninklijk besluit werd benoemd tot voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

Bomhoff maakte gehakt van deze aanstelling. Schoenmaker maakt, zou je kunnen zeggen, deel uit van een belangrijke *cabal*, die van de onwrikbare duurzaamheidsideologie. Bomhoff redeneert – terecht – vanuit een *Verantwortungsethik*. Het criterium bij Schoenmaker is morele zuiverheid.

Nieuwe ideologische veren

De oude feodaliteit met haar verschillende *cabals* was niet in staat de legitieme wensen van de *citoyen*, de burger, te zien en te erkennen. In die zin is er weinig veranderd. Zo lijken onze rechters steeds meer op te treden als een eigen beroepsgerichte *cabal*. Een meerderheid van de Nederlandse burgers wil een gereguleerde stop op immigratie, maar rechters en de Raad van State denken daar anders over en nemen zo de politiek de wind uit de zeilen.

De Afdeling advisering van de Raad van State lijkt daarbij te functioneren als een *cabal* van de koning, hoewel die zelf geen politieke macht heeft. De raad is de nieuwe juridisch-culturele aristocratie. De traditionele politieke partijen zijn ondertussen opgeschoven naar links en hebben kans gezien linkse politieke thema's als nivellering en open grenzen als moreel juist te promoten.

Rechts is opeens 'extreemrechts' geworden, is verbrokkeld en voorlopig niet in staat om gezamenlijk tot Webers *Verantwortungsethik* te komen. Daarvoor zijn nieuwe 'ideologische veren' nodig. Die zijn er niet – en dus hoeft de nieuwe toga-adel voorlopig geen stap terug te doen.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee?* ***Doneren kan zo*** *www.wyniasweek.nl/doneren/.* ***Hartelijk dank!***